

Cena předsedkyně Akademie věd ČR za popularizaci aneb Jaderná fúze srozumitelně

1 Letošním laureátem Ceny předsedkyně AV ČR Evy Zažímalové (na snímku vlevo) za propagaci nebo popularizaci výzkumu, experimentálního vývoje a inovací se stal

Slavomír Entler z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR. K ocenění mu blahopřála i členka Akademické rady Markéta Pravdová (vpravo). Foto J. Landergott

Důležitost srozumitelného přibližování složitých témat odráží i volba letošního laureáta ceny za popularizaci. Z rukou předsedkyně AV ČR prof. Evy Zažímalové ji 4. listopadu během zahájení Týdne Akademie věd ČR převzal Slavomír Entler z Ústavu fyziky plazmatu AV ČR. Jeho doménou je v tomto smyslu vysvětlování jaderné fúze. Mimořádně úspěšnými se staly zejména on-line přednášky a jednu z největších sledovaností má ta z loňského ročníku Týdne Akademie věd ČR s názvem Fúzní elektrárny – současný stav vývoje, s více než 227 tisíci zhlédnutí.

Doc. Ing. Slavomír Entler, Ph.D., se popularizačním aktivitám věnuje nad rámec své vědecké a pedagogické práce, ve které se zabývá vývojem senzorů magnetického pole pro fúzní reaktory a přednáší studentům na Fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské a Fakultě strojní ČVUT. Vedle výzkumné činnosti a výuky se dlouhodobě věnuje propagaci a popularizaci výzkumu jaderné fúze. Za posledních 10 let připravil a prezentoval více než 100 přednášek pro veřejnost, firmy a studenty základních, středních i vysokých škol, vydal 7 monografií a publikoval několik desítek populárně-vědeckých článků. Jeho on-line přednášky jsou velmi úspěšné – překročily 670 tisíc zhlédnutí. Poskytují poutavou a srozumitelnou formou nejnovější informace o jaderné fúzi a pomáhají vyvracet mýty a nesprávné údaje z nekvalifikovaných zdrojů. Podílel se i na realizaci unikátního modelu tokamaku COMPASS-U pro expozici AV ČR na výstavě EXPO 2020 a k tokamaku zároveň vytvořil virtuální prohlídky a LEGO model.

Více na www.avcr.cz

Josef Chytil

RECENZE

Tomáš Grim: Ptačí svět očima fotografa

Pozoruhodná kniha, pojatá netradičním a zároveň zajímavým způsobem. Konec konců není divu, protože i autor se výrazně vymyká zažitým představám o ornitologovi, neřkuli fotografovi. Každopádně jde o autora, který umí prodat své rozsáhlé znalosti. Sám sebe Tomáš Grim charakterizuje poslední roky jako freelance birder nebo jen freebird – volně přeloženo jako nezávislý ptáčkař. Je však nejen ptáčkař, ale i popularizátor poznávání přírody a její ochrany. Dlužno dodat, že často s (velmi) neortodoxními názory. Tato kniha zmíněnou nezávislost potvrzuje mírou vrchovatou. Předkládané fotografie také svědčí o tom, že T. Grim má procestovány opravdu všechny kouty světa. I když, jak vidno z mapy na posledních stranách, Afrika je na úkor Jižní Ameriky hodně opomíjena. Ale z hlediska diverzity ptactva je to na prosto pochopitelné. Na úvod recenze musím ještě předeslat, že nejsem fotograf.

Nezvyklé uspořádání knihy by se dalo popsat „Jak jsem se učil (a naučil) fotografovat ptáky“. Od prvního zveřejněného záběru mláděte rákosníka v ruce z června 1996

(dokumentace diplomové práce T. Grima) až po komponované snímky zahrnující všechna „povinná“ fotografická pravidla. V některých případech mi ale výběr obrázků a jejich popisky připadají až násilné; jako by se autor za každou cenu snažil najít něco zajímavého na fotografii zachycující běžnou situaci (straka na elektrických drátech na str. 178; znovu ale podotýkám – nejsem fotograf). Snímek rozmazaného holuba hřivnáče skrze špinavé okno (str. 185) – to už je přece jen trochu přehnané. Některé úvahy jsou pro mne také téměř neuchopitelné (Špatné svědomí?, str. 155). Na str. 11 obsahuje úvod poněkud krkolomné zdůvodnění zařazení vrabce domácího – desetiřádkovému vysvětlení už přestáváte na šestém (sedmém, osmém) řádku rozumět. A některé názvy snímků působí až nučně – při pohledu na kolonii racků tříprstých na římsě domu v Newcastle upon Tyne by mě nenapadlo, i přes nápis na zdi v pozadí za racky, snímek nazvat Mouka. Podobná snaha o ozvláštnění komentáře k fotografii je na str. 49 a 206 – proč oba snímky evokují autorovi zrovna r. 1962, je

pro mě záhada. Ze svého pohledu bych nezařazoval fotografie typu „mudla“ (rozmazané), jako v případě jeřábů na str. 46, pelikánů na str. 50 a volavek rusohlavých na str. 24.

T. Grim používá zajímavý a velmi osobitý vyjadřovací styl, často nespisovný až svérázný – zlotřilá lumpajznice je kukačka obecná (str. 133), mumínkovec ňuchňavý (tyranovec skořicový, str. 148), vyfotit si za pár doláčů... (pitule velká, str. 152), gastro zvrhlíci (klubák červenozobý, str. 159), krokouši a rozmatlaná fotka (nesyt africký, str. 162), megacharizmatiček mikrosoviček (výřeček malý, str. 175), pohled sexy-cudný-zádumčivý (lyskonoh úzkozobý, str. 177) a mnohé další. Podobné vyjádření (sebeňuňavější fotografie) se konec konců vyskytuje už v úvodu – ten mi mimochodem se svými čtyřmi stránkami připadá příliš dlouhý, navzdory čtivosti. Uvedené obraty ale nepůsobí násilným dojmem, text osvěžují, na jiných místech autor osvědčuje i své „básnické střevo“ – „motýlí duše odchází do ztracena“ je komentář k několika neostrým kroužkům nad ulovenou můrou (str. 145).

Na knize je nutné ocenit autorův rozsáhlý přehled o ptácích z nejrůznějších pohledů, za všechny např. srovnání hmotnosti kostry fregatek vzhledem k hmotnosti jejího peří (vítězí peří!). Zarazilo mě ale konstatování v souvislosti se střížlíkem (str. 211), který je uváděn jako nejmenší